

Energošmejdy přibrzdí registrace, ale až za dva roky

Novela energetického zákona umožní snadněji vypovídat nevýhodné zprostředkovatelské smlouvy na dobu určitou o dodávkách elektřiny a plynu.

–TEXT– Josef Pravec –FOTO– Shutterstock

Novela energetického zákona přijatá začátkem července Poslaneckou sněmovnou omezuje prostor nepoctivým zprostředkovatelům dodávek elektřiny a plynu. Od začátku příštího roku stanovuje přesnější pravidla pro uzavírání a především vypovídání smluv o dodávkách energie. Od roku 2023 pak všichni zprostředkovatelé budou muset mít speciální oprávnění od Energetického regulačního úřadu.

Povinná registrace

Úprava, kterou ještě musí posoudit Senát, je reakcí na skutečnost, že někteří nepoctiví prodejci – pro něž se již vžila přezdívka energošmejdi – tlačí klienty k nevýhodným smlouvám o odběru energií. Přitom se přednostně zaměřují na seniory, kteří nekalým praktikám při těchto obchodech často nedokážou čelit.

Vyčištění trhu má zajistit právě registrace všech zprostředkovatelů u Energetického regulačního úřadu. Protože současně budou potřebovat speciální oprávnění, měla by jejich chování limitovat obava, že o toto úřední razítko kvůli případným prohřeškům přijdou. „Negativem novely ale je dlouhá doba, než se na zprostředkovatele začnou vztahovat nové, přísnější podmínky,“ říká Michal Sniehotta z advokátní kanceláře Sniehotta & Vajda. Novela totiž stanovuje, že zprostředkovatelé mohou činnost vykonávat bez nového oprávnění až do konce roku 2023, a to v případě, kdy žádost o registraci předloží na poslední chvíli před stanoveným limitem, tedy do konce září 2022. Sniehotta by si registraci dovedl představit už od konce příštího roku, nicméně mezi poslanci a s podporou ministerstva průmyslu převážil názor, že se regulační úřad potřebuje připravit na velký nápor, neboť zprostředkovatelů je odhadem mezi

pěti a dvaceti tisíci. A že i samotní zprostředkovatelé mají dostat čas na rozmyšlenou, zda mají po zpřísnění legislativy o oprávnění ke své činnosti usilovat.

Kritika právníků ovšem nesměřuje jen k termínu povinné certifikace. Energetický regulační úřad sám upozorňuje, že i když k udělení speciálního oprávnění bude nutné prokazovat bezúhonnost, spolehlivost i zkušenosti v odvětví, tak ho kromě zjevných hříšníků získá většina žadatelů. Proto k selekci na poctivé a nepoctivé dojde až později, na základě postupně přicházejících informací o jejich chování. Ani pak nepůjde čištění trhu od nepoctivců hladce, problémové právnické osoby se totiž mohou například přejmenovat a začít znovu. Do budoucna chce úřad usilovat, aby se výkon této profese podmínil absolvováním školení, což by mohlo nepoctivé individuální zprostředkovatele odradit.

Snadnější výpovědi

I přes výše zmíněný odklad povinné certifikace novela už od příštího roku začne spotřebitele chránit řadou zpřísnění. Především takových, která klientům umožní snadněji ukončit pro ně nevýhodnou smlouvu.

Vypovídat smlouvy bez postihu bude možné i v případě, že byly uzavřeny před účinností novely. Během příštího roku se staré smlouvy musí uvést do souladu s novými pravidly.

Obrana proti nekalým praktikám zprostředkovatelů dodávek energií je obtížná. Pomoc, hlavně penzistům, má přinést novela energetického zákona.

Například budou moci bez postihu vypovědět smlouvy sjednané na dobu určitou – které se zatím automaticky prodlužovaly –, i když je spotřebitel neukončí v přesně stanoveném okamžiku. Přičemž právě toto časové okno bývá často nastaveno tak, aby se do něj klient obtížně trefil. Nyní, podle vyjádření Marca Müllera z právní kanceláře bpv Braun Partners, se takové smlouvy budou po 36 měsících automaticky považovat za uzavřené na dobu neurčitou a ty už je i nyní možné ukončovat bez sankcí kdykoliv. Také distančním způsobem uzavřené smlouvy, které si zákazník až po podpisu vyhodnotí jako pro sebe nevýhodné, může nově vypovědět do 15 dne po zahájení dodávky elektřiny či plynu, aniž by mu hrozil finanční postih.

Nový paragraf také nutí zprostředkovatele předávat písemně vyhotovení smlouvy nejpozději do 14 dnů od uzavření, což jim bude bránit ve zdržovací taktice a komplikovat odstoupení od smluv uzavřených po telefonu či přes internet.

Zmizet by měl i problém s nejasně formulovanými smluvními podmínkami, či dokonce s tím, že se o nich při sjednávání obchodu vůbec nemluví. To má pro příště napravit nárok spotřebitele na informace jak o době trvání,

tak době možného ukončení smlouvy. „Současně novela zprostředkovatelům ukládá povinnost tyto údaje poskytovat,“ dodává Müller z bpv Braun Partners. Spolu s tím zprostředkovatelé budou muset klientům oznamovat, že jsou skutečně jen prostředníky, a sdělovat svoji totožnost.

Pozici spotřebitele rovněž posílí možnost ukončit smlouvu v případě, že zaniklo jeho vlastnické nebo užívací právo k odběrnímu místu. A obce na svém území mohou od příštího roku podomní prodej energií zakázat.

Novela myslí i na ty spotřebitele, kteří se již nechali ošálit. Zprostředkovatelské smlouvy bude podle Michala Sniehoty možné vypovědět bez postihu i v případě, že byly či ještě budou uzavřeny před účinností této legislativní úpravy. Navíc musí být zprostředkovatelem během roku 2022 uvedeny do souladu s novými pravidly, jinak pozbudou na platnosti.

Stále horší situace

Novela energetického zákona prošla Poslaneckou sněmovnou až na třetí pokus, původně měla být hotova počátkem roku 2020. Podíl stížností na nepoctivé zprostředkování přitom loni představoval polovinu ze 13 tisíc podání od spotřebitelů, které Energetický regulační úřad obdržel. Za covidu se situace ještě zhoršila. Podle tiskového mluvčího úřadu Michala Keborta někteří nepoctiví obchodníci dokonce zvonili na lidi a vnucovali jim roušky. Ovšem proti podpisu předávacího formuláře, který ve skutečnosti byl souhlasem s převodem dodávek energií k nové společnosti.

Prezident Svazu obchodu a cestovního ruchu ČR Tomáš Prouza míní, že počet postižených může být daleko větší, než ukazují úřední čísla. Protože mnoho lidí za předražené i jinak nevýhodné dodávky zaplatilo, jelikož se obávali hrozeb soudy a exekucemi. Prouza připomíná, že narostla průměrná výše smluvních sankcí (podíl na nich spolu s provizemi představují příjem zprostředkovatelů), a to na osm tisíc korun.

Podle Ekonomem oslovených právníků a ani podle názoru Energetického regulačního úřadu novela nezabere hned. Zejména v situaci, kdy v následujících měsících porostou ceny energií a spotřebitelé budou mít zájem hledat levnější dodavatele. Přesto nová úprava může podle advokáta Michala Sniehoty přispět ke kultivaci a profesionalizaci trhu. „Zda tuto ambici naplní, bude záležet na tom, jak rychle a efektivně bude v praxi vynucována,“ řekl Ekonomu. ■